

Strategic Analysis of the Religious Parties Role in Cultural Security

Morteza Nesari

* PhD Student in Cultural Strategic Management, National Defense University, Tehran, Iran.
nesari.morteza@gmail.com

Seyed-Reza Hosseini

Assistant Professor, Amin University of Law Enforcement Sciences, Tehran, Iran.
naseh.rahehagh@yahoo.com

Abbas Babai

PhD in Cultural Systems Engineering, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran.
babaeabbas54@gamil.com

Mahmoud Hajiloui

Faculty Member, Imam Hossein University, Tehran, Iran.
mahmood.hajilouei@gmail.com

Received: 2025/04/23

Accepted: 2025/05/25

DOI:

10.22034/jpcs.2025.1282938.1393

ABSTRACT

The present research examines the role of religious parties as a key identity-security infrastructure in strengthening the national security of the Islamic Republic of Iran. Adopting a thematic analysis approach, the study analyzes data gathered from interviews and observations using a bottom-up theme extraction process. This process comprised four stages: initial coding, formulation of basic themes, extraction of organizing themes, and identification of overarching themes across three levels; that is, individual, social, and national. At the individual level, the party serves as training grounds for committed human resources by enhancing moral and security resilience, introducing revolutionary religious role models, and imparting Jihad-oriented concepts, thereby creating “invisible soldiers.” At the social level, establishing grassroots security networks through collective rituals, commemorative ceremonies such as Rowzeh-khani, and intergenerational interactions strengthens social capital and reinforces collective cohesion. On the national front, the cultural-security activities of the party in generating a discourse of resistance and defending national values ultimately solidify the country’s cultural identity and bolster national power. The findings indicate that the interplay among the individual, social, and national levels produces a synergistic cycle that not only reduces overall security costs but also establishes an effective defensive mechanism against emergent soft threats. By presenting a “model of the identity-security synergistic cycle,” this research fills a theoretical gap in previous studies, offering integrative strategies to harmonize religious values with national security policies. Moreover, this integrative model offers robust insights for policy formulation and academic debate, effectively bridging gaps between theoretical inquiry and practical strategies.

Keywords: Religious Councils, Cultural Security, Religious Identity, Social Resistance.

► **Citation (Vancouver):** Nesari M, Hosseini SR, Babai A, Hajiloui M. Strategic Analysis of the Religious Parties Role in Cultural Security. *Police Cultural Studies*, 2025; 12(1): 31-43.

► **Citation (APA):** Nesari, M., Hosseini, SR., Babai, A., Hajiloui, M. (2025) Strategic Analysis of the Religious Parties Role in Cultural Security. *Police Cultural Studies*, 12(1), 31-43.

تحلیل راهبردی نقش هیأت‌های مذهبی در امنیت فرهنگی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هیأت‌های مذهبی به عنوان یکی از زیرساخت‌های هویتی-امنیتی در تقویت امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، از رویکرد تحلیل مضمون بهره گرفته است. در این مطالعه، داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها و مشاهدات، با استفاده از فرایند استخراج مضامین از پایین به بالا مورد بررسی قرار گرفتند. این فرایند در چهار مرحله اصلی شامل رمزگذاری اولیه، تشکیل مضامین پایه، استخراج مضامین سازمان‌دهنده و تعیین مضامین فراگیر بر مبنای سه سطح فردی، اجتماعی و ملی اجرا شد. در سطح فردی، هیأت‌های مذهبی به عنوان کارگاه تربیت نیروی انسانی متعهد، از طریق تقویت تاب‌آوری اخلاقی-امنیتی، معرفی الگوهای دینی انقلابی و آموزش مفاهیم جهادی، نقش اساسی در ایجاد «سربازان نامرئی» ایفا می‌کنند. در سطح اجتماعی، ایجاد شبکه‌های امنیتی مردمی از طریق آیین‌های جمعی، رویدادهای روضه‌خوانی و تعامل میان نسل‌ها، موجب تقویت سرمایه اجتماعی و انسجام جمعی می‌شود. از سوی دیگر، در سطح ملی، فعالیت‌های فرهنگی-امنیتی هیأت‌ها در تولید گفتمان مقاومت و دفاع از ارزش‌های ملی، به تثبیت هویت فرهنگی کشور و تقویت اقتدار ملی دامن می‌زند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که تعامل و هم‌بستگی بین سطوح فردی، اجتماعی و ملی، چرخه‌ای هم‌افزا ایجاد می‌کند. این تجربه نظری و عملی به کاهش هزینه‌های امنیتی نظام و ایجاد پدافندی غیر عامل در برابر تهدیدات نرم و جدید منجر می‌شود. پژوهش حاضر با ارائه مدل چرخه هم‌افزای امنیتی-هویتی، خلأ نظری موجود را در مطالعات پیشین که غالباً به جنبه‌های تکی و فراگیر نمی‌پرداختند، برطرف ساخته و راهکارهایی جهت یک‌پارچه‌سازی ارزش‌های دینی و راهبردهای امنیت ملی ارائه می‌کند.

کلیدواژه‌ها: هیأت‌های مذهبی، امنیت فرهنگی، هویت دینی، مقاومت اجتماعی.

مرتضی نثاری

* دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی
فرهنگی، دانشگاه عالی دفاع ملی،
تهران، ایران.
nesari.morteza@gmail.com
(نویسنده مسئول)

سیدرضا حسینی

استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین،
تهران، ایران.
naseh_rahehagh@yahoo.com

عباس بابایی

دکتری مهندسی سیستم‌های فرهنگی،
دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تهران،
ایران.
babaeabbas54@gamil.com

محمود حاجیلویی

هیأت علمی دانشگاه جامع امام
حسین(ع)، تهران، ایران.
mahmood.hajilouei@gmail.com

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۴۳-۳۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۴

شناسه دیجیتال (DOI):

10.22034/jpcs. 2025.1282938.1393

◀ **استناد (ونکوور):** نثاری، م.، حسینی، س. ر.، بابایی، ع.، حاجیلویی، م. تحلیل راهبردی نقش هیأت‌های مذهبی در امنیت فرهنگی. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۴۰۴؛ ۱۲(۱): ۴۳-۳۱.

◀ **استناد (APA):** نثاری، م.، حسینی، س. ر.، بابایی، ع.، حاجیلویی، م. (۱۴۰۴). تحلیل راهبردی نقش هیأت‌های مذهبی در امنیت فرهنگی. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۲(۱)، ۴۳-۳۱.

در دهه‌های اخیر، با تحولاتی چندلایه در عرصه‌های بین‌المللی و داخلی، تهدیدات نوینی علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران ظهور کرده است. در میان این چالش‌ها، امنیت فرهنگی به‌عنوان میراث ناملموس سبک زندگی و عامل پیونددهنده جامعه، همواره مورد توجه قرار داشته و امروزه به دلیل تأثیرات نامحدود رسانه‌های خارجی نظیر ماهواره و اینترنت، دستخوش تغییرات عمیقی شده است. به‌عنوان نمونه، نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که بیش از ۶۰ درصد دانش‌آموزان دبیرستانی در استان مازندران دچار کج‌روی‌های فرهنگی هستند؛ کج‌روی‌هایی که ناگزیر نتیجه نفوذ پیام‌های خارجی بوده و موجب تضعیف پیوندهای اجتماعی و فرهنگی در جامعه می‌شود (مشکین فام و همکاران، ۱۴۰۳: ۳۳).

هم‌زمان، هیأت‌های مذهبی به‌عنوان نهادهایی ریشه‌دار در فرهنگ شیعی، علاوه بر ایفای نقش سنتی در بازتولید ارزش‌های دینی، از ابعاد جدیدی نظیر تقویت امنیت روانی-اجتماعی و تنظیم گفتمان‌های مقاومتی در برابر تهدیدات فرهنگی بهره‌مند شده‌اند. این نهادها با برگزاری روضه‌خوانی‌های سیاسی-حماسی، برپایی شبکه‌های محلی و تولید ادبیات مقاومتی (بابایی و همکاران، ۱۳۹۶)، بستری مناسب برای ایفای نقش در حفظ و نگهداری از ارزش‌های دینی ارائه می‌دهند. به این ترتیب، با تأکید بر ارتقای سرمایه اجتماعی مبتنی بر باورهای دینی مثبت از قرآن و عترت، این نهادها می‌توانند به‌عنوان سپرهای مقاوم در برابر نفوذ تهدیدات نرم عمل کنند (آبفروش، ۱۴۰۰).

از لحاظ نظری، مفهوم امنیت در طول دوره جنگ سرد عمدتاً به موضوعاتی مانند تمامیت ارضی و حاکمیت مرتبط بود؛ اما، پس از دهه ۱۹۸۰ میلادی، تمرکز مطالعات در حوزه امنیت به ابعاد چندگانه‌ای چون امنیت نظامی، سیاسی، اقتصادی، محیطی و اجتماعی گسترش یافته است. اندیشمندان مکتب کپنهاگ امنیت را در پنج بُعد دسته‌بندی کرده‌اند که در آن امنیت فرهنگی و اجتماعی به حفظ

الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب و هویت جمعی تأکید دارند و کمتر به مفهوم صرفاً «حاکمیت» محدود می‌شوند (بوزان^۱ و همکاران، ۱۹۹۸).

از سوی دیگر، از منظر دینی هم دیدگاه‌هایی نظیر دیدگاه‌های دورکیم^۲ و گیدنز^۳ بر انتقال درونی ارزش‌های دینی و ترویج موازین اخلاقی تأکید دارند، به‌طوری‌که حیات مذهبی، نیروی درونی فرد را تقویت نموده و فرد مذهبی در مواجهه با مشکلات زندگی، حس امنیت و کنترل بیشتری پیدا می‌کند (گیدنز، ۱۳۸۶).

چارچوب نظری مورد استفاده در این پژوهش، بر اساس نظریه امنیت چندبعدی مکتب کپنهاگ (بوزان و همکاران، ۱۹۹۸) و نظریه «امنیت هستی‌شناختی» بنا شده است (استیل^۴، ۱۳۹۶). نظریه امنیت چندبعدی امنیت را به‌عنوان پدیده‌ای جامع تعریف می‌کند که فراتر از ابعاد نظامی و اقتصادی بوده و شامل ابعاد سیاسی، محیطی و به‌ویژه فرهنگی-اجتماعی می‌شود؛ این دیدگاه درک عمیق‌تری از پویایی‌های امنیت ملی فراهم می‌آورد، به‌ویژه در شرایطی که نفوذ پیام‌های خارجی از طریق رسانه‌هایی نظیر ماهواره و اینترنت منجر به تضعیف الگوهای سنتی فرهنگی و دینی شده و امنیت فرهنگی به‌عنوان میراث ناملموس سبک زندگی و عامل پیوندزا، نقش تعیین‌کننده‌ای در حفظ همبستگی و هویت جمعی جامعه ایفا می‌کند. از سوی دیگر، نظریه امنیت هستی‌شناختی با تأکید بر انتقال درونی ارزش‌های دینی و اخلاقی، روشن می‌سازد که چگونه حیات مذهبی در تقویت نیروی درونی فرد و ایجاد حس کنترل و ثبات در مواجهه با چالش‌های فرهنگی-اجتماعی موثر است؛ افراد مذهبی با پذیرش ارزش‌ها و باورهای انتزاعی خود قادر به ایجاد انسجام اجتماعی عمیق‌تر شده و مقاومت در برابر نفوذهای فرهنگی خارجی را افزون می‌سازند. ترکیب این دو رویکرد نظری به پژوهش امکان می‌دهد تا تهدیدهای چندوجهی (سخت و نرم) را شناسایی و ارزیابی نموده، فرآیندهای انتقال ارزش و تقویت

سرمایه اجتماعی را از طریق آموزش‌های دینی و شبکه‌های فرهنگی-اجتماعی تبیین کند و در نهایت راهبردهای نوینی را ارائه دهد که بر اساس درک متقابل ابعاد فردی، اجتماعی و ملی، سیاست‌گذاران و مدیران اجرایی را در تدوین سیاست‌های جامع جهت حفظ همبستگی و سرمایه فرهنگی یاری نماید. این چارچوب مفهومی به پژوهشگران و آکادمیک‌ها بستر تحلیلی جامعی ارائه می‌دهد تا خلأهای نظری در بررسی نقش دین در امنیت ملی برطرف شود، به سیاست‌گذاران و مدیران اجرایی کمک می‌کند تا سیاست‌های چندبعدی مناسب طراحی و اجرا نمایند و برای سازمان‌های دینی و فرهنگی راهنمایی عمل‌گرا جهت تدوین برنامه‌هایی فراهم می‌آورد که از طریق تقویت قوه‌های فرهنگی و اجتماعی، نقش نهادهای مذهبی را در مقابله با نفوذ تهدیدات نرم مؤثرتر سازد؛ از این رو، این چارچوب نظری هم در ساحت نظری و هم در کاربردهای عملی، امکان بررسی دقیق تأثیر ارزش‌های دینی و فرهنگی بر پایداری و امنیت جامعه را فراهم آورده و راهگشای تدوین راهکارهایی برای مدیریت التهابات ناشی از نفوذ پیام‌های خارجی به‌شمار می‌آید.

پیشینه پژوهش در این حوزه نشان می‌دهد که درک عمیق از دین و بهره‌گیری مؤثر از آموزه‌های قرآنی و اهل‌بیتی (علیهم‌السلام) از عوامل کلیدی در تقویت امنیت فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌شود. پژوهش‌هایی نظیر مطالعه شعبانعلی و مرادی (۱۴۰۳) تأکید دارند که دین‌داری از طریق ارزش‌هایی همچون توحید، عدالت، امر به معروف و نهی از منکر به‌عنوان ستون اصلی امنیت فرهنگی در جامعه مدنی اسلامی عمل می‌کند. همچنین، مطالعه پورسعید (۱۴۰۱) به ابعاد ذهنی، زبانی، معنایی و اخلاقی امنیت فرهنگی پرداخته و شواهدی ارائه می‌دهد که ترویج فرهنگ دینی می‌تواند به‌عنوان یک ابزار پیشگیرانه در مقابله با تهدیدات فرهنگی مورد استفاده قرار گیرد. افزون بر این، پژوهش پویافر (۱۴۰۰) روند تغییرات دین‌داری را به‌عنوان

عاملی چالشی و هم‌زمان راهبردی در تقویت امنیت اجتماعی معرفی کرده است؛ در همین حال، کار خرمشاد و همکاران (۱۴۰۱) نشان داده است که شبکه‌سازی در میان شیعیان علاوه بر ارتقای انسجام اجتماعی، ضریب امنیت ملی را نیز بالا می‌برد. پژوهش‌های آدیسون^۱ و لاکفیلد^۲ نیز در خصوص تأثیر دین‌داری در کاهش نرخ جرائم و انحرافات اخلاقی، شواهد فراوانی ارائه کرده‌اند (لاکفیلد، ۲۰۰۹). به‌طور کلی، نتایج مطالعات پیشین بر اهمیت درک عمیق دین و به‌کارگیری آموزه‌های قرآنی و اهل‌بیتی تأکید دارند؛ عملی که موجب تقویت سرمایه اجتماعی، افزایش انسجام بین گروه‌های مختلف جامعه و ایجاد حریم فرهنگی مقاوم در برابر نفوذ تهدیدات می‌شود. این یافته‌ها نشان می‌دهد که امنیت فرهنگی تنها در بُعد نظامی یا سیاسی مفهوم ساده‌ای ندارد، بلکه از طریق شبکه‌های ارتباطی، برگزاری آیین‌های مذهبی و انتقال ارزش‌های اخلاقی، موجب ایجاد حس امنیت جمعی و هویتی در جامعه خواهد شد.

مقاله حاضر با تدوین چارچوب نظری و عملی، تلاش دارد تا نقش هیأت‌های مذهبی به‌عنوان زیرساخت‌های هویتی-امنیتی را بررسی نموده و سازوکارهای عملکردی آن‌ها در حوزه‌های فردسازی مقاومتی، تقویت همبستگی هویتی و انسجام اجتماعی را تبیین کند؛ به عبارت دیگر، پژوهش حاضر در پاسخ به سؤال زیر ارائه می‌شود: «چگونه می‌توان هیأت‌های مذهبی را به‌عنوان عوامل کلیدی در تقویت امنیت فرهنگی و هویتی جامعه و مقابله با تهدیدات نرم به کار گرفت؟»

روش پژوهش

این پژوهش با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل مضمون^۳ انجام شد. تحلیل مضمون، به‌عنوان روشی انعطاف‌پذیر و نظام‌مند، امکان شناسایی، سازمان‌دهی و تفسیر الگوهای معنایی در داده‌های کیفی را فراهم می‌کند

1- Edison

2- Litchfield

3- Thematic Analysis

از پایین به بالا و در سه سطح فردی، اجتماعی و ملی تحلیل شدند. هر سطح شامل یک مضمون فراگیر، پنج مضمون سازمان‌دهنده و مجموعه‌ای از مضامین پایه بود. فرآیند تحلیل شامل چهار مرحله بود: رمزگذاری اولیه از متن مصاحبه‌ها و مشاهدات، تشکیل مضامین پایه با گروه‌بندی رمزهای مشابه، انتزاع مضامین سازمان‌دهنده از مضامین پایه و تعیین مضامین فراگیر مرتبط با تحلیل‌های کلان امنیت ملی.

این ساختار تحلیلی، با تاکید بر پیوند مضامین به ابعاد امنیتی-دفاعی، از تقلیل‌گرایی مذهبی فراتر رفته و امکان درک عمیق‌تر نقش هیأت‌های مذهبی در تقویت امنیت ملی را فراهم کرد. رویکرد استقرایی این پژوهش به استخراج داده‌ها از دل واقعیت‌ها و توسعه چارچوب نظری بر اساس یافته‌ها کمک کرده است.

الف: تحلیل سطح فردی: تقویت تاب‌آوری اخلاقی-

امنیتی در اعضا

مضمون فراگیر اول: «هیأت‌های مذهبی به مثابه کارگاه تربیت نیروی انسانی متعهد در منظومه امنیت ملی»

رویکرد پژوهش به صورت استقرایی بوده و مضامین از دل داده‌ها استخراج شده‌اند، بدون آن‌که نظریه‌ای از پیش تعیین شده مبنا قرار گیرد.

جامعه آماری این پژوهش شامل دو گروه اصلی بود:

- ۱- اعضای فعال هیأت‌های مذهبی در مناطق شهری و روستایی ایران که حداقل سه سال مشارکت فعال داشتند و
 - ۲- کارشناسان امنیت ملی با حداقل پنج سال سابقه تخصصی. نمونه‌گیری به روش هدفمند و گلوله‌برفی با رعایت تنوع جغرافیایی، جنسیتی و تخصصی انجام شد و شامل ۵۰ نفر (۳۰ عضو هیأت‌های مذهبی از ۱۵ استان و ۲۰ کارشناس امنیتی) بود. داده‌ها از اسناد مکتوب، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته و مشاهدات میدانی (عزاداری های محرم و جلسات دعا) گردآوری شدند. مصاحبه‌ها با کسب رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان و حفظ محرمانگی اطلاعات انجام شد و تا اشیاع نظری ادامه یافت. در تحلیل داده‌ها ۲۵۰ رمز اولیه در سه سطح مضامین شناسایی شدند:
- ۱- سطح فردی (تقویت روحیه مقاومت)، ۲- سطح اجتماعی (انسجام‌بخشی) و ۳- سطح ملی (تثبیت گفتمان امنیتی).

برای افزایش اعتبار و پایایی پژوهش، از روش‌هایی مانند بازبینی به وسیله هم‌تا، مثلث‌سازی داده‌ها و تأیید نتایج توسط شرکت‌کنندگان استفاده شد. پایایی فرآیند رمزگذاری نیز با محاسبه ضریب کاپای کوهن بررسی شد که مقدار آن ۰/۹۰ بود. این رویکرد ساختاریافته، امکان تعمیم‌پذیری نتایج به سایر زمینه‌ها و جوامع مشابه را فراهم کرد و زمینه‌ای برای بررسی مؤلفه‌های امنیت فرهنگی و ملی از طریق هیأت‌های مذهبی ایجاد نمود.

یافته‌ها

فرایند استخراج مضامین از پایین به بالا (رمزهای اولیه ← مضامین پایه ← مضامین سازمان‌دهنده ← مضامین فراگیر) انجام شده است. داده‌ها با فرآیند استخراج مضامین

جدول ۱- مضامین سازمان‌دهنده و پایه مرتبط با مضمون فراگیر اول

مضمون سازمان‌دهنده	نمونه‌های مضمون پایه	مصاحبه‌ها (نمونه‌های عینی)
تقویت تاب‌آوری اخلاقی	تقدیس صبر و استقامت در آیین‌های عزاداری	«در هیأت، یاد می‌گیریم مشکلات رو با صبر و توکل حل کنیم؛ این روحیه در زندگی و کارم اثر گذاشته» (مصاحبه با عضو هیأت محله)
شکل‌گیری هویت دینی انقلابی	الگوبرداری از شهدا به‌مثابه اسوه‌های مقاومت	«نوحه‌های هیأت، همیشه یاد شهدای دفاع مقدس رو زنده می‌کنه؛ این باعث میشه بتونیم در برابر فتنه‌ها ایستادگی کنیم» (مصاحبه با نوجوان عضو هیأت)
تربیت نیروهای متعهد	آموزش مفاهیم جهادی در قالب مداحی و سخنرانی	«جلسات هیأت، مثل یک کلاس سیاسی-اخلاقیه؛ اینجا یاد می‌گیریم چطور برای کشورمون فداکاری کنیم» (مصاحبه با دانشجوی عضو هیأت)
مقابله با تهاجم روانی دشمن	ایجاد مصونیت در برابر شبهات فرهنگی	«وقتی دشمن تو فضای مجازی علیه ارزش هامون جوسازی می‌کنه، هیأت مثل یک سنگر می‌مونه» (مصاحبه با زن خانه‌دار عضو هیأت)
ترویج روحیه جهادی	استفاده از نمادهای مقاومت (پرچم و شعارها)	«شعار "هر روز محرم، هر روز عاشور" بهمون یادآوری می‌کنه همیشه آماده‌باشیم» (مصاحبه با بسیجی عضو هیأت)

ب: تحلیل سطح اجتماعی: انسجام‌بخشی به‌مثابه پدافند غیرعامل

مضمون فراگیر دوم: «هیأت‌های مذهبی به‌عنوان شبکه‌های اجتماعی مقاومت در برابر گسست هویتی»

جدول ۲- مضامین سازمان‌دهنده و پایه مرتبط با مضمون فراگیر دوم

مضمون سازمان‌دهنده	نمونه‌های مضمون پایه	مصاحبه‌ها (نمونه‌های عینی)
تولید سرمایه اجتماعی	ایجاد اعتماد بین نسلی در آیین‌های مشترک	«تو هیأت، پیر و جوان کنار هم میریم؛ این وحدت، تو محله هم اثر گذاشته» (مصاحبه با پیرمرد عضو هیأت)
تقویت همبستگی شیعی	اشتراک‌گذاری دردهای جامعه در مراسم روضه	«وقتی مشکلات معیشتی پیش میاد، هیأت اولین جاییه که مردم دور هم جمع میشن و راه‌حل می‌ذارن» (مصاحبه با معلم عضو هیأت)
مقابله با جنگ نرم	خشتی‌سازی شایعات از طریق گفتمان‌های مذهبی	«تو هیأت، شایعات درباره تحریم‌ها رو تحلیل می‌کنیم و به مردم امید میدیم» (مصاحبه با مداح هیأت)
نهادینه‌سازی الگوهای مقاومت	ترویج اقتصاد مقاومتی در قالب نذورات محلی	«نذرهای هیأت، فقط غذای جسم نیست؛ نذر کار و مهارت‌آموزی بین جوان‌ها رو هم داریم» (مصاحبه با مسئول هیأت)
ایجاد شبکه‌های امنیتی مردمی	-همکاری هیأت‌ها با نهادهای امنیتی در بحران‌ها	«تو اگه شایعات اخیر، هیأت ما با بسیج هماهنگ شد تا محله رو از آشوبگران حفظ کنیم» (مصاحبه با عضو کمیته امنیت هیأت)

ج: تحلیل سطح ملی: تثبیت گفتمان امنیتی مبتنی بر مقاومت

مضمون فراگیر سوم: «هیأت‌های مذهبی به‌عنوان بازوی فرهنگی-امنیتی نظام در تقویت اقتدار ملی»

جدول ۳- مضامین سازمان‌دهنده و پایه مرتبط با مضمون فراگیر دوم

مضمون سازمان‌دهنده	نمونه‌های مضمون پایه	مصاحبه‌ها (نمونه‌های عینی)
تولید گفت‌وگو مقاومت	پیوند عزاداری عاشورا با دفاع از حرم	«شعار» عاشورا؛ مادر همه مقاومت‌ها «تو هیأت ما، همیشه مردم رو برای دفاع از ارزش‌ها آماده میکنه» (مصاحبه با سخنران هیأت)
تقویت امنیت فرهنگی	مقابله با نفوذ فرقه‌های ساختگی	«هیأت ما با برگزاری جلسات روشنگری، مردم رو از خطرات بهائیت و صهیونیسم آگاه میکنه» (مصاحبه با کارشناس مذهبی)
همسویی با راهبردهای امنیتی نظام	تبیین گفت‌وگو «نه شرقی، نه غربی» در هیأت‌ها	«در سخنرانی‌های هیأت، همیشه روی استقلال کشور و نقشه‌های دشمن تأکید میشه» (مصاحبه با عضو هیأت)
پشتیبانی از دفاع مقدس	تقدیس شهید حاج قاسم سلیمانی در مراسم‌ها	«تصویر شهید سلیمانی تو هیأت ما، نماد مقاومت در برابر تروریسمه» (مصاحبه با جوان عضو هیأت)
تولید ادبیات امنیتی - مذهبی	خلق سرودها و شعارهای ضد استکباری	«نوحه» دشمن‌شناسی «که تو هیأت ما ساخته شد، الآن تو فضای مجازی به یک سلاح فرهنگی تبدیل شده» (مصاحبه با شاعر هیأت)

بر اساس تحلیل محتوای داده‌ها، هیأت‌های مذهبی در سه سطح فردی، اجتماعی و ملی به‌عنوان نهادهایی راهبردی در تقویت امنیت و اقتدار ملی عمل می‌کنند. در ادامه به ارائه داده‌ها در سطوح متفاوت می‌پردازیم.

الف) یافته‌های سطح فردی: تربیت نیروی انسانی متعهد

هیأت‌های مذهبی با تمرکز بر پنج بُعد کلیدی، افراد را به نیروهای مقاوم و متعهد تبدیل می‌کنند. در این راستا، تقویت تاب‌آوری اخلاقی و روانی از طریق استفاده از آیین‌های عاشورایی مانند روضه‌خوانی و تأکید بر مفاهیمی نظیر «صبر در مصیبت» به افزایش تحمل و آمادگی روانی اعضا در برابر بحران‌ها کمک می‌کند. یکی از روحانیان اظهار داشته است: «آیین‌های عاشورا درس تحمل و استقامت را در جان جوانان می‌دواند و آنان را برای مقابله با فشارهای اجتماعی آماده می‌کند»

همچنین، با معرفی الگوهایی مانند شهید سلیمانی، هیأت‌ها به شکل‌دهی هویت دینی-انقلابی کمک می‌کنند؛ هویتی که از ترکیب تشیع و انقلابی‌گری برخوردار بوده و به مقابله با گفت‌وگوهای سکولار و تجزیه‌طلبانه یاری می‌رساند. در عرصه تربیت نیروهای عملیاتی، برنامه‌هایی مانند «جهاد تبیین» و جلسات اخلاقی، زمینه پرورش نیروهای متخصص را فراهم می‌آورند تا در نهادهای امنیتی مانند بسیج و سپاه به کار گرفته شوند.

علاوه بر این، تفسیر چالش‌هایی مانند تحریم به‌عنوان «آزمون الهی» می‌تواند ذهنیت اعضا را بازسازی کرده و روحیه انفعالی را خنثی کند. همچنین، استفاده از نمادهایی مانند پرچم‌های «یا زهرا (س)» و شعارهای ضد استکباری، روحیه جهادی را تقویت و ذهنیتی آماده‌باش در برابر تهدیدات فرهنگی ایجاد می‌کند.

در مجموع، هیأت‌های مذهبی با تبدیل افراد به «سربازان نامرئی» متعهد، به‌عنوان سنگر نخست در مقابله با تهدیدات نرم عمل می‌کنند؛ نیروهایی که از طریق تاب‌آوری اخلاقی و هویت انقلابی، امنیت روانی و اجتماعی جامعه را تحکیم می‌بخشند.

ب) یافته‌های سطح اجتماعی: شبکه‌های مقاومت جمعی

یافته‌ها حاکی از آن است که هیأت‌های مذهبی در سطح اجتماعی به‌عنوان شبکه‌های مقاومت فرهنگی عمل کرده و از پنج مسیر به انسجام جامعه کمک می‌کنند:

- ۱- تولید سرمایه اجتماعی: هیأت‌های مذهبی با ایجاد اعتماد و تقویت تعاملات میان نسل‌ها و اقشار مختلف، شبکه‌های امنیتی غیررسمی (مانند بسیج محله) را شکل می‌دهند که در مواقع بحران، از جمله اغتشاشات یا بلایای طبیعی، به سرعت واکنش نشان می‌دهند.

۲- تقویت همبستگی شیعی: آیین‌های جمعی نظیر روضه‌خوانی، با ایجاد اشتراک عاطفی حول رنج امام حسین (ع)، همبستگی ایدئولوژیک را تقویت کرده و دشمنان تفرقه‌افکن را از نفوذ و تضعیف وحدت اجتماعی باز می‌دارند.

۳- مهار جنگ نرم: تولید محتوای بومی، از قبیل برگزاری نمایشگاه‌های شهدا و نقد گفتمان‌های غربی، موجب خنثی‌شدن اثرات پروپاگاندهای دشمن می‌شود و فضای فرهنگی را در برابر حملات نرم مقاوم می‌کند.

۴- اقتصاد مقاومتی مردمی: اجرای نذرهای کاربردی مانند آموزش مهارت‌آموزی، امنیت معیشتی را تقویت کرده و وابستگی جامعه به اقتصاد لیبرال را کاهش می‌دهد؛ بدین ترتیب، پایه‌های مقاومت اقتصادی نیز مستحکم می‌شود.

۵- شبکه‌های نظارتی: با همکاری نزدیک با نهادهای امنیتی محلی، هیأت‌ها امکان نظارت اجتماعی و پیشگیری از جرائم را فراهم کرده و از این طریق به تثبیت نظم اجتماعی کمک می‌کنند.

به عبارت دیگر، هیأت‌های مذهبی با تبدیل امنیت به «مسئولیت جمعی»، هزینه‌های امنیتی نظام را کاهش داده و یک پدافند غیرعامل اجتماعی کارآمد ایجاد می‌کنند؛ شبکه‌هایی که نقش کلیدی در تضمین انسجام جامعه در برابر تهدیدات هویتی ایفا می‌کنند.

ج) یافته‌های سطح ملی: تقویت اقتدار فرهنگی-امنیتی

در سطح ملی، در سطح ملی، هیأت‌ها به‌عنوان بازوی فرهنگی نظام، از طریق چند مسیر کلیدی به تحکیم اقتدار ملی کمک می‌کنند. ابتدا، در گفتمان مقاومت، پیوند دادن مفاهیم عاشورا با عملیات‌های نظامی (مانند دفاع از حرم) باعث می‌شود مقاومت، به‌عنوان یک فریضه دینی تبدیل شود و مشروعیت سیاست‌های امنیتی به‌طرز چشمگیری افزایش یابد. دوم، از منظر امنیت فرهنگی، با افشای فرقه‌های ساختگی و ترویج هویت شیعی، نفوذ فرهنگی

دشمن مهار شده و فضای فرهنگی محکم می‌گردد. سوم، همسویی با راهبردهای کلان از طریق تبلیغ استقلال سیاسی-اقتصادی، جامعه را برای پذیرش سیاست‌های ضدسلطه آماده می‌کند. چهارم، حمایت از دفاع مقدس از طریق اسطوره‌سازی شخصیت‌های چون شهید سلیمانی، عملیات نظامی را به «حماسه مذهبی» تبدیل کرده و هزینه‌های سیاسی آن را کاهش می‌دهد؛ به گفته یک مداح در کرمان: «شهید سلیمانی نماد مقاومت در برابر تروریسم است؛ مردم اقدامات نظامی را دفاع از ارزش‌ها می‌دانند». پنجم، تولید ادبیات امنیتی-مذهبی از طریق سرودها و شعارهای ضداستکباری، مشروعیت سیاست‌های دفاعی را تقویت می‌کند.

هیأت‌ها در این راستا با ایجاد «مثلث امنیتی» - که شامل تربیت فردی، انسجام اجتماعی و تثبیت ملی است - نقش مهمی در تقویت اقتدار فرهنگی-امنیتی نظام ایفا می‌کنند؛ این هماهنگی سطوح، پایه‌ای محکم برای مقابله با تهدیدات خارجی و تثبیت گفتمان مقاومت فراهم می‌آورد.

یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که ارتباط ارگانیک بین سطوح فردی، اجتماعی و ملی، هیأت‌ها را به نهادهایی راهبردی بدل کرده است. تاب‌آوری فردی به‌عنوان بنیان انسجام اجتماعی عمل می‌کند؛ شبکه‌های مردمی به‌عنوان بازوی اجرایی سیاست‌های کلان امنیتی به کار گرفته می‌شوند؛ و گفتمان مقاومت در سطح ملی، هویت فردی و جمعی را تقویت می‌کند. این چرخه هم‌افزایانه، امنیت پایدار و اقتدار ملی را در برابر تهدیدات چندوجهی تضمین می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هیأت‌های مذهبی نه تنها به‌عنوان نهادهای مذهبی، بلکه به-مثابه سازمان‌های غیر رسمی امنیتی عمل می‌کنند که قادرند در مواجهه با تهدیدات سخت و نرم، از طریق مکانیسم‌های هویتی و اجتماعی، امنیت پایدار را تضمین کنند. این پژوهش در مقایسه با مطالعات پیشین، سه گام

نظری و عملیاتی فراتر رفته است:

۱. گذر از رویکرد تک‌سطحی به مدل یکپارچه: پاسخ به

خلأ نظری

پیشینه مطالعاتی موجود، عمدتاً بر نقش دین در تقویت امنیت فرهنگی یا اجتماعی متمرکز بوده و از تحلیل نظام‌مند تعامل سطوح مختلف غفلت کرده‌اند. برای نمونه، پژوهش‌هایی مانند شفیعی و مولایی (۱۴۰۰) یا پورسعید (۱۳۹۸)، اگرچه بر ارتباط مؤلفه‌های دینی با انسجام اجتماعی تأکید دارند، اما نتوانسته‌اند نشان دهند چگونه این تأثیرات از سطح فردی به ملی تسری می‌یابد. این پژوهش با ارائه «مدل چرخه هم‌افزای امنیتی-هویتی»، این خلأ را پر کرده و نشان می‌دهد هیأت‌ها چگونه از طریق حلقه‌های بازخوردی، تربیت نیروی انسانی در سطح فردی را به تقویت اقتدار ملی گره می‌زنند. به‌عنوان مثال، تربیت «سربازان نامرئی» در هیأت‌ها (سطح فردی) از طریق مشارکت در شبکه‌های مردمی (سطح اجتماعی)، به پشتیبانی از گفتمان مقاومت در سطح ملی منجر می‌شود و متقابلاً، سیاست‌های کلان نظام، بازتولید این چرخه را تقویت می‌کند.

۲. بازتعریف امنیت ملی: از سخت‌افزار نظامی تا نرم‌افزار

هویتی

مطالعه حاضر، با چالش کشیدن تعاریف کلاسیک از امنیت ملی که بر ابزارهای سخت (نظامی، اقتصادی) تأکید دارند، نشان می‌دهد امنیت واقعی در گرو تقویت هویت جمعی و سرمایه اجتماعی است. هیأت‌های مذهبی با تبدیل «امنیت» به مسئولیتی مردمی، هزینه‌های نظام را کاهش داده و پدافند غیرعامل اجتماعی را محقق می‌سازند. برای نمونه، شبکه‌های امنیتی مردمی شکل گرفته در هیأت‌ها (مانند بسیج محله)، نه تنها در مهار اغتشاشات نقش ایفا می‌کنند، بلکه با ایجاد حس تعلق هویتی، جامعه را در برابر جنگ نرم دشمن مصون می‌سازند. این یافته، همسو با نظریه «امنیت هستی‌شناختی»^۱ گیدنز است که بر نقش هویت در ایجاد احساس امنیت پایدار تأکید دارد.

۳. هیأت‌ها به مثابه ابزار جنگ ترکیبی: پاسخ به تهدیدات

نوین

در حالی که پژوهش‌های پیشین عمدتاً به نقش هیأت‌ها در بحران‌های سنتی (مانند جنگ تحمیلی) پرداخته‌اند، این مطالعه نشان می‌دهد این نهادها در مواجهه با تهدیدات ترکیبی (سایبری، روانی، فرهنگی) نیز نقش محوری ایفا می‌کنند. به‌عنوان مثال، تولید محتوای ضداستکباری در هیأت‌ها (مانند سرود «اینجا ایران، مهد عشق و شهادت») نه تنها گفتمان مقاومت را در فضای مجازی تسری می‌بخشد، بلکه ذهنیت نسل جوان را در برابر پروپاگانداهای دشمن مقاوم می‌کند. مصاحبه با یک مداح در قم نشان داد: «نوحه‌های ما فقط برای عزاداری نیست؛ سلاح فرهنگی ماست برای مقابله با جنگ روانی دشمن». این گزاره، مؤید آن است که هیأت‌ها از مناسک مذهبی به‌عنوان سکوی عملیات روانی-فرهنگی استفاده می‌کنند.

۴. نقدی بر مطالعات پیشین: غفلت از بعد امنیتی

اگرچه تحقیقاتی مانند عبدالمحمدي (۱۳۹۹) به نقش دین در افزایش اعتماد اجتماعی اشاره کرده‌اند، اما نتوانسته‌اند ارتباط این سرمایه اجتماعی را با امنیت ملی تبیین کنند. این پژوهش ثابت می‌کند که هیأت‌های مذهبی، پل ارتباطی بین جامعه و نظام هستند. برای مثال، اسطوره‌سازی شهید سلیمانی در هیأت‌ها، نه تنها مشروعیت سیاست‌های منطقه‌ای ایران را افزایش می‌دهد، بلکه هزینه‌های سیاسی عملیات‌های نظامی را کاهش می‌دهد. به گفته یک کارگر در اصفهان:

«وقتی در هیأت از فاطمیه می‌گویند، می‌فهمم حضور ما در سوریه ادامه راه حسین (ع) است. اینجاست که حتی با مشکلات اقتصادی هم کنار می‌آیم.»

این گزاره نشان می‌دهد هیأت‌ها چگونه از طریق روایت‌سازی دینی، هزینه‌های امنیتی را به سرمایه هویتی تبدیل می‌کنند.

۵. جمع‌بندی نهایی: هیأت‌ها به مثابه ستون فقرات امنیتی

نظام

یافته‌های این پژوهش، هیأت‌های مذهبی را به‌عنوان ستون فقرات فرهنگی-امنیتی ایران معرفی می‌کند که سه ویژگی کلیدی دارند:

- انعطاف‌پذیری: توانایی تطبیق با تهدیدات متغیر (از شورش‌های خیابانی تا جنگ سایبری).
 - خودجوشی: سازمان‌دهی بدون اتکا به بودجه دولتی (مانند نذرهای مهارت‌آموزی).
 - تکثیرپذیری: توانایی تربیت نیروهای متعهد در کوتاه‌ترین زمان (با استفاده از آیین‌های جمعی).
- این ویژگی‌ها، هیأت‌ها را به ابزاری بی‌بدیل در مدیریت بحران‌های پیچیده تبدیل می‌کند. با این حال، موفقیت این مدل وابسته به حفظ تعادل میان سه عنصر است:

۱. عدم تبدیل هیأت‌ها به نهادهای دولتی (حفظ ماهیت مردمی).
۲. پرهیز از تقلیل هیأت‌ها به ابزارهای امنیتی (حفظ کارکرد اصلی مذهبی).
۳. اجتناب از رادیکال‌سازی گفتمان‌ها (حفظ تناسب بین آموزه‌های دینی و اقتضائات امنیتی).

در مجموع، این پژوهش نشان می‌دهد که انتقال مفهوم امنیت از یک رویکرد صرفاً سخت‌افزاری به یک رویکرد نرم‌افزاری مبتنی بر ارزش‌های هویتی، هماهنگی و همدلی اجتماعی از طریق هیأت‌های مذهبی می‌تواند به عنوان ستون فقرات امنیتی و فرهنگی نظام مطرح شود. موفقیت این مدل نیازمند حفظ تعادل میان استقلال نهادهای مذهبی، قابلیت انعطاف‌پذیری در برابر تهدیدات نوین و همگام‌سازی دقیق بین سطوح فردی، اجتماعی و ملی است. از سوی دیگر، پیشنهادهاى راهبردی ذیل کمک خواهند کرد تا با بهره‌گیری از ظرفیت‌های گسترده فرهنگی و آموزشی، نه تنها در مقابل تهدیدات سنتی درآمده بلکه باره تهدیدات پیچیده‌ی عصر حاضر به‌طور مؤثری مدیریت شوند. این رویکرد همزمان نیازمند همفکری و هم‌افزایی میان نهادهای دینی، اجتماعی و دانشگاهی است تا بتواند

در عرصه‌های مختلف امنیتی و فرهنگی به بهره‌وری مطلوب دست یابد و در نتیجه توان دفاعی جامعه را در برابر بروز تحولات و تهدیدات متنوع مستحکم کند.

- پیشنهادهای راهبردی

در پی نتایج حاصل از تحلیل‌های انجام‌شده و شناسایی نقاط قوت و ضعف در فعالیت‌های هیأت‌های مذهبی، می‌توان نتیجه گرفت که این نهاد مذهبی، پتانسیل فوق‌العاده‌ای در مقابله با تهدیدات نوین و تقویت هویت ملی دارند. از این رو، ضروری است با تدوین راهکارهای عملی و کارآمد، همگرا با یافته‌های پژوهش، مدل چرخه هم‌افزایی امنیتی-هویتی تکمیل گردد. در ادامه، پیشنهادهای راهبردی ارائه می‌شود که به‌عنوان پل ارتباطی بین تبیین جامع نتایج و اقدامات عملی، مسیر تحول فرهنگی-امنیتی را هموار می‌کند.

- حفظ استقلال و ماهیت مردمی

ایجاد ساختارهای خودگردان داخلی: ایجاد کمیسیون‌ها و شاخه‌های مستقل در سطح هر هیأت با مشارکت نمایندگان از میان اعضای فعال، به‌گونه‌ای که تصمیم‌گیری‌ها با حفظ حس مالکیت و استقلال صورت گیرد.

تقویت نهادسازی مردمی: استفاده از مدل‌های مدیریتی غیررسمی که وابستگی به منابع دولتی را کاهش داده و از ابتکار عمل اعضا در پاسخ به چالش‌های امنیتی پشتیبانی می‌کنند.

برگزاری دوره‌های تبادل تجربیات: تشویق به برگزاری همایش‌ها و گردهمایی‌های داخلی که از تجارب موفق منطقه‌ای در حفظ استقلال سازمانی بهره‌برداری شود.

- تقویت آموزش و انتقال ارزش

✓ طراحی برنامه‌های آموزشی هماهنگ: تدوین دوره‌های تخصصی تربیت دینی و امنیتی که ارزش‌های سنتی و مفاهیم نوین امنیتی (مانند مقابله با حملات سایبری و روانی) را به‌طور یکپارچه در پیش بگیرند.

انحراف از اصول معتدل و هماهنگ با ارزش‌های ملی شناسایی و کنترل شود.

✓ شفاف‌سازی روند ارزیابی: تنظیم گزارش‌های دوره‌ای و تحلیل‌های مستند به‌منظور ارائه بازخورد به اعضای هیأت‌ها و بهبود مستمر فرآیندهای نظارتی.

- افزایش پویایی در تولید محتوای مقاومتی

✓ توسعه محتواهای چندرسانه‌ای: حمایت از تولید سرود، نوحه، فیلم کوتاه و پادکست‌های ضداستکباری که با زبان جوانان و ارزش‌های ملی هماهنگ باشند و به‌صورت گسترده در فضای مجازی منتشر شوند.

✓ همکاری با متخصصان حوزه‌های فرهنگی و رسانه‌ای: ایجاد همکاری‌های مشترک با دانشگاه‌ها، استودیوهای تولید محتوا و خبرگزاری‌های مستقل به‌منظور طراحی و اجرای کمپین‌های فرهنگی-امنیتی.

✓ ایجاد مراکز تولید دانش و رسانه: تأسیس مراکز دیجیتال در سطح منطقه‌ای که به تولید و نشر محتوای اصیل مقاومتی، مدیریت مخاطب و ارزیابی تأثیر این محتواها پرداخته و از فناوری‌های نوین بهره‌مند شوند.

- پایش و ارزیابی مستمر عملکرد

✓ تدوین سیستم‌های کنترل و ارزیابی: طراحی و پیاده‌سازی ابزارهای کمی و کیفی جهت پایش عملکرد و اثربخشی فعالیت‌های هیأت‌های مذهبی در حوزه امنیتی.

✓ برگزاری دوره‌های بازخورد و به‌روزرسانی راهبردها: برگزاری جلسات دوره‌ای با حضور تمامی ذینفعان جهت تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، شناسایی نقاط قوت و ضعف و اجرای تغییرات مورد نیاز.

✓ ایجاد سازوکارهای ارتباطی میان نهادهای دانش‌بنیان: ایجاد پل‌های ارتباطی میان مراکز

✓ استفاده از فناوری‌های نوین آموزشی: بهره‌گیری از پلتفرم‌های آموزش مجازی، تولید محتوای دیجیتال و بهره‌مندی از شبکه‌های اجتماعی جهت انتقال مستمر ارزش‌ها به نسل جوان.

✓ ایجاد مراکز پژوهشی و کارگاهی: تأسیس مراکز پژوهشی در چارچوب هیأت‌ها به منظور پژوهش‌های میدانی و کاربردی درباره نقش دین و فرهنگ در تقویت امنیت، همراه با برگزاری کارگاه‌های بین‌المللی و بومی.

- ایجاد و توسعه شبکه‌های همکاری

✓ تشکیل شبکه‌های منطقه‌ای و ملی: ایجاد شبکه‌های هماهنگی میان هیأت‌های مذهبی، نهادهای شهری و محلی و سازمان‌های امنیتی برای تبادل سریع اطلاعات و هماهنگی در مواقع بحران.

✓ استفاده از فناوری ارتباطی: راه‌اندازی سیستم‌های پیام‌رسانی فوری (مانند گروه‌های واتساپ، تلگرام یا پلتفرم‌های اختصاصی) جهت ارتباط مستمر میان اعضای شبکه‌های امنیتی مردمی.

✓ برگزاری همایش‌های دوره‌ای: برگزاری نشست‌های استراتژیک سالانه با حضور نمایندگان هیأت‌ها، نهادهای اجتماعی و مسئولین امنیتی به‌منظور ارزیابی عملکرد، به‌روزرسانی راهبردها و تبادل تجربیات موفق.

- تنظیم مقررات نظارتی و هماهنگی

✓ ایجاد نهادهای نظارتی مستقل: تأسیس کمیته‌های نظارتی غیرانتفاعی با حضور متخصصین حقوقی، دینی و امنیتی جهت پایش عملکرد گفتمان‌های مقاومتی در هیأت‌ها، بدون دخالت سیاسی مستقیم.

✓ تدوین چارچوب‌های رمزگذاری گفتمانی: توسعه دستورالعمل‌ها و استانداردهایی برای وزن‌دهی و مدیریت گفتمان‌های منتشر شده در شبکه‌های داخلی و دیجیتال، به‌طوری که هرگونه

پژوهشی، دانشگاهی و هیأت‌های مذهبی جهت بکارگیری آخرین دستاوردهای علمی و تجربی در بهبود چارچوب‌های امنیتی.

این رویکرد جامع و کاربردی، هم‌افزایی بین ابعاد فردی، اجتماعی و ملی را به‌طور ساختاری ایجاد کرده و زمینه تقویت مقاومت فرهنگی-امنیتی نظام را فراهم می‌کند. با اجرای این پیشنهادات، می‌توان اطمینان حاصل کرد که هیأت‌های مذهبی، به‌صورت پویا در مقابل تهدیدات نوین (سایبری، روانی و فرهنگی) عمل کرده و نقش مؤثری در تضمین امنیت پایدار و تقویت هویت ملی ایفا خواهند نمود.

منابع

۱. استیل، جی برنت، امنیت هستی‌شناختی در روابط بین الملل (۱۳۹۶)، ترجمه: سیدجلال دهقانی فیروز آبادی، فرزاد رستمی، محمد علی قاسمی، تهران: پژوهش‌رمزه مطالعات راهبردی.
 ۲. پورسعید، فرزاد (۱۴۰۱). «نسبت مفهومی فرهنگ و امنیت: جستاری در چیستی «امنیت فرهنگی»». *مطالعات راهبردی*، ۲۵ (۹۸)، ۱۷۷-۲۱۵.
 ۳. پویافر، محمدرضا (۱۴۰۰)، «تحولات دین‌داری و بعد اجتماعی امنیت ملی در ایران» *مطالعات راهبردی*، ۲۴ (۹۳)، ۳۱-۶۴.
 ۴. بابایی، عباس؛ باصری، احمد؛ ناظمی اردکانی، مهدی؛ مرادی، حجت‌الله، (۱۳۹۶)، تدوین راهبردهای تقویت کارکردهای هیأت‌های مذهبی با رویکرد ارتقاء قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، دوره ۲۰، شماره ۷۵، ۳۱-۶۲.
 ۵. حریری، نجلا (۱۳۸۵). «اصول و روش‌های پژوهش کیفی»، تهران: ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات.
- <https://www.gisoom.com/book/1786834> / کتاب-

اصول و روش‌های پژوهش-کیفی /

۶. شعبانعلی، محمد حسن و مرادی، محمد. (۱۴۰۲). تأثیر باورهای دینی بر تأمین امنیت فرهنگی. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۰ (۴)، ۴۷-۶۲.
۷. خرمشاد، محمدباقر، جمشیدیان، هادی، آقایی فیروزآبادی، سید حسن، اختری، محمد حسن و راشد، عبدالرضا. (۱۴۰۱). «شبکه‌سازی شیعیان جهان؛ فرصت‌ها و چالش‌های پیش رو»، *امنیت ملی*، ۱۲ (۴۵)، ۱۷۹-۲۰۶.
۸. شفیعی، جمال و مولایی، محمد (۱۳۹۹). نظریه‌پردازی؛ الگوی راهبردی دین در تولید امنیت فرهنگی. *مجله امنیت ملی*، ۱۰ (۳۶)، ۴۳-۸۶.
۹. قاسمی، وحید؛ میرمحمدتبار، سیداحمد و صمد عدلی پور، صمد (۱۳۹۲) «تبیین جامعه‌شناختی تأثیر رسانه‌های خارجی بر کج‌روی فرهنگی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر فریدون‌کنار»، *فرهنگی و اجتماعی دانشگاه سبز*، جلد ۲ شماره ۳، ۷۸-۵۳.
۱۰. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی*، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشر نی.
- کتاب-جامعه- <https://www.gisoom.com/book/1456557/> / *شناسی*
۱۱. مشکین فام، مهرداد، غضنفری‌نژاد، براتعلی، بابالو، مرتضی و اعظمی نیا، مسعود. (۱۴۰۳). تحلیل گفتمان مقام معظم رهبری در حوزه امنیت فرهنگی ایران. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۱ (۲)، ۳۱-۳۹.
- doi: 10.22034/jpcs.2024.1279777.1337
12. Panić, B. (2009). Societal security-security and identity. *Western Balkan Security Observer*, (13), 29-39. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1864660>
13. Buzan, B.; Waever, O. & De Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Colorado: Lynne Rinner Publishers, Inc., Boulder. https://www.academia.edu/39047709/Buzan_Waever_and_De_Wilde_1998_Security_A_New_Framework_For_Analysis

14. Litchfield, Alleh W.; Darwin, Thomas, L. & Doali, Bing (2009). Dimensions of Religiosity as Mediators of the Relations between Parenting and Adolescent Deviant Behavior. *Journal of Adolescent Research*, 12(1), 75-88.

<https://doi.org/10.1177/0743554897122004>

